

ÚJRAOLVASÓ

Veszprém mezőváros iparstatisztikája 1846-ból

A REFORMKORI MAGYARORSZÁGON a kulturális, gazdasági, szociális, művészeti és tudományos célú egyesületeknek fontos szerepe volt a polgárosodás előmozdításában. A Kossuth Lajos által megindított, iparegyleti mozgalom, az Iparegyesület lapja, a *Hetilap* c. országos hírlap (1845–1848) segítségével is formálta a közvéleményt. Az iparegyesületi lapban Ferenczy János 1846-ban két írással is jelentkezett. Először a Veszprémi Takarékpénztárról, majd a város iparstatisztikájáról készített leírást.

Ferenczy János személyéről a *hetilap* semmilyen adatot nem közölt; életrajza Szinnyei József életrajz-gyűjteményében sem szerepel.¹ Nevét a Sziklay-féle biográfiában vagy a legújabb veszprémi életrajzi lexikonban sem találjuk.² A ma használatban lévő Veszprém megyei lexikon sem ismeri Ferenczy Jánost.³

A két közlemény veszprémi tematikája és tartalma alapján azt feltételeztük, hogy a szerző veszprémi vagy Veszprém megyei lehet. Előző közleményünkben⁴ megállapítottuk, hogy Ferenczy János pályakezdő veszprémi ügyvéd volt, aki 1845-ben részt vett a Veszprémi Takarékpénztár megalapításában, 1847-ben a Veszprémi Nemzeti Casino tagjaként tevékenykedett. 1848-ban a veszprémi nemzetőrség alhadnagya, 1848–1849-ben Veszprém Vármegye Állandó Bizottmányának tagja volt. 1862-ben Veszprém vármegye másodalispánjának nevezték ki, korábban a pápai járás szolgabírája volt. Ma már azt is tudjuk, hogy az 1860-as években a veszprémi törvényszék bírójaként tevékenykedett. 1869-ben már a királyi ügyigazgatóság ügyésze volt, amikor az uralkodó a pesti Királyi Ítéltábla rendes bírójává kinevezte. 1879-ben az ítéltábla második polgári tanácsának a

¹ Szinnyei három Ferency/Ferenczy/Ferentzi Jánost ismer, egyik sem azonos vele. Vö. SZINNYEI József: Magyar írók élete és munkái. III. Budapest, 1894. 404–409.

² SZIKLAY János: Dunántúli kulturmunkások. A Dunántúl művelődéstörténeti életrajzokban. Dunántúli Közművelődési Egyesület, Budapest, 1941. – Ferenczi néven csak Ferenczi Zoltán (1898–1992) piarista tanárról született szócikk. Vö. VARGA Béla: Veszprém város lexikona. Felelős kiadó: Varga Béláné. Veszprém, 2009. 228.

³; VARGA Béla: Veszprém megyei életrajzi lexikon. Bővített és javított kiadás. Kiadja a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár. Veszprém, 2014.

⁴ HUDI József: A Veszprémi Takarékpénztár leírása 1846-ból. = AP XXV (2025) 1–2. sz. 295–298., életrajza: uo. 296.

bírája volt. 1880. februárban a legfőbb ítélőszék bírójaként Budapesten hunyt el 58 éves korában. Kiváló képzettségű, szigorúan a hivatásának élő jogásznak tartották.⁵

Ferenczy iparstatisztikai leírásának összeállításakor helyszíni kutatómunkát is végzett: a céhektől személyi és termelési adatokat gyűjtött, miközben minden bizonnyal felhasználta Fényes Elek országleíró munkáinak Veszprémre és Veszprém megyére vonatkozó részeit. Közleményének jelentőségét abban látjuk, hogy a szerző elsőként adott hiteles képet a püspök és székeskáptalan kettős földesurasa alatt álló mezőváros iparáról, illetve a megye gazdasági helyzetéről. A helyi adottságokat számba véve iparfejlesztési javaslatokat is tett: a megyeszékhelyen egy posztó- és egy bőrgyár alapítását szorgalmazta.

Ferenczy írását eredeti helyesírással, lábjegyzetekkel tesszük közzé. A kiegészítéseket szögletes zárójellel jelezzük. (– Hudi József)

Veszprém ipar-statistikája.⁶

Veszprémvárosnak van 10,900 lakosa, cath.[olikus] 8243, evang.[élikus] 249, ref.[ormátus] 1620, óhitű⁷ 34, zsidó 754, valamennyi magyar nyelvű, ház 1957.

A város fele része a püspöké, fele a káptalané, első folyamodványi bíróságok: a nevezett két uradalom⁸, nemesi és városi rendezett tanácsok⁹, illető ügyekben az alispán, szolgabíró, megyei büntető, és csódtörvényszékek, – a rendőrségi felügyelést a megyei központi főbíró¹⁰, a nemesi és városi tanácsok befolyásával gyakorolja.

⁵ Curiai kinevezések folytatása. = Törvényszéki Csarnok 11 (1869) 39. sz. (május 21.) 155–156.; Halálózások. = Vasárnapi Ujság 27 (1880) 8. sz. (február 22.) 126. Ferenczy életrajzának pontosításához, kiegészítéséhez további kutatásokra van szükség.

⁶ FERENCZY János: Veszprém ipar-statistikája. = Hetilap 2 (1846) 91. sz. (november 15.) 1501–1505.

⁷ Az óhitűek a városban élő „görög nem egyesült” (ortodox) szerb kereskedőcsaládok tagjait jelentik.

⁸ A püspök és káptalan úriszéke.

⁹ A polgárok a városi tanács, a nemesek a nemesi község joghatósága alá tartoznak. A nemesi önkormányzat az 1849. július 16-i képviselőtestület-választáskor olvadt be a polgári tanácsba, ekkor jött létre az egységes városigazgatás. Vö. HUDI József: A veszprémi nemesi község önkormányzata a 18–19. században. = Comitatus 3 (1993) 10. sz. 61–65.; LICHTNECKERT András: Veszprém társadalma és önkormányzati testületei a XIX. század közepén. = Tanulmányok Veszprém megye múltjából. Szerk.: Kredics László. Veszprém, 1984. 313–336.

¹⁰ A veszprémi járási főszolgabíró.

Olajgyár van 3, előállítatik évenként 4500 mázsa olaj, többnyire repcze, kevés lenmag.

Pálinkagyár a közel Jutas pusztán van 1 gőzerőműre, a káptalané.

A pápai kő-edénygyárnak, mely évenként 30,000 pft [= pengőforint]¹¹ árut készít, és 60 egyént foglalkoztat, nem különben Fischer herendi porcellaingyárának egy raktárak van.¹²

Nyomda 1, sajtó működik 2, egy fa, és egy régibb divatu vas, betűi csinosak.¹³

Bolt van 80, vaskereskedés 7, fűszeres rendes kereskedés 5, az egyik speditioval¹⁴ öszvekötvé, divatárúkkal kereskedés 10, nürnbergi árukkal 5, bőrrel 4, üveg és porcellain 2, a többi tözsérkedés¹⁵.

Egy kir.[ályi] só hivatal¹⁶, és 3 uradalmi sóárulás, eladatik évenként 14,000 mázsa.

Kőfaragó 1, van raktára is, leginkább közönséges sirkereszteket állít elő.

Serfőzés is 1 van, nagy mennyiség, de nem elég jó készítetik.

A mesterségnek majd mindenféle neme műveltetik, van ugyanis:

Lakatosmester 8, legény 12, inas 8, két mester, pesti vásárookra szállít évenként 2000 pft áru kész művet, melylyet leginkább a szerbek vesznek meg.

Fazekas mester 98, legény 24, inas 3, mázat Bars megyéből Csarnoczáról¹⁷ vesznek évenként 300 mázsát, nyereszkezők készítményeiket nagy mennyiségben megvásárolják, és Pestre, alföldre¹⁸ viszik. – Philf jeles kályhákat készít.

Tobakos mester 20, legény 6, inas 3, szállítanak Pestre évenként mintegy 5000 kötés¹⁹ festetlen szattyánt, kötése 6–7 pfton kel.

¹¹ Egy pengőforint = 60 pengőkracár = két és fél váltóforint = 150 váltókracár.

¹² A veszprémi mellett mindkét gyárnak számos más városban volt még lerakata.

¹³ Jesztány Totth János nyomdájáról (1838–1847) van szó, melyet 1847-ben vásárolt meg Ramazetter Károly, aki azt 1870-ig üzemeltette. Vö. BÁNDI László: A veszprémi nyomdászat két évszázada. Kiadta a Pannon Nyomda, Veszprém, 1989. 30–46

¹⁴ speditio (latin) = szállítás

¹⁵ vegyeskereskedés; szatócs

¹⁶ A sókereskedés királyi monopólium volt; a sóház a mai megyeház helyén állt.

¹⁷ Csarnocza nevű helységet Fényes nem ismer. FÉNYES Elek: Magyarország geographiai szótára. I. Pest, 1851. 200. Talán a 986 lakosú Bars megyei Zsarnócza mezővárosról lehet szó. (Uo. II. 325.)

¹⁸ helyesen: Alföldre

¹⁹ értsd: köteg

Magyar varga mester 47, legény 8, inas 3, kettő közülök timár mesterséget művel, szállítanak ezek fehérvári vásárookra évenként 700–800 darab kikészített tehénbőrt, a többi sarukat varr, mi igen jövedelmetlen²⁰ üzlet.

Csapó mester 245, legény 230, inas 25, mintául fekete és hamvas színű posztót készítettek Farkas János, és Szél Pál, rőfét 2 ft. 15 v.kron [= váltó krajcáron] vették meg. – Farkasé elég csinos és jó volt, – kallót²¹ foglalkoztatnak 13-mat, a veszprémi határban 5, Eskün²² 6, Hajmáskéren 2, van egy raktáruk is, – a felkészítendő magyar birka gyapjút vásárolják Pesten, Gyulán és a Bánátban, mázsáját 68–70 v.fton [váltóforinton], évenként szállítanak *Kanizsára* 2000–2400 vég-szürposztót.

Timár mester 8, legény 9, inas 1, tehénbőrt kikészítve szállítanak fehérvári vásárra évenként 300 darabot, Koller Lajos csak maga készít talpbőrt, és szállít évenként Fehérvárra 300 dbot, panaszkodnak, hogy hizott marhabőrt keveset kapnak²³, azért gyakran Bécsbe szorulnak, egyébként a környékből, és Pestről vesznek.

Szűcs mester 32, legény 15, inas 5, a feldolgozandó bőroket Eszékről szerzik, műveikkel a környékbeli vásárokat látogatják.

Bodnár mester 12, legény 8, inas 2, Pestre szállítanak évenként 300 pft áru kész művet.

Kádár mester 11, legény 7, inas 6, fehérvári vásárookra évenként 320 pft áru kész művet szállítanak.

Gombkötő mester 8, legény 6, inas 1, Végh [István] úr 12 ember erőnyi gépet használ, melly egyszerre 6 féle zsinórt készít, nem különben sodró gépet is, kiterjedten, és jelesen működik.

Kalapos mester 12, legény 9, inas 5, kettő nyulszőr kalapokat készít, különösen csinos fehéreket, és áruik kelendőséggel birnak.

Asztalos mester 24, legény 25, inas 20, kézműveket szállítanak Pestre, vevőik többnyire szerbek.

Ács mester 2, legény 50, inas 30, fenyőt Komáromból, egyéb épületfát a Bakonyból szerzik.²⁴

²⁰ értsd: alig jövedelmező

²¹ értsd: kallómalmot

²² helyesen: Öskün

²³ A helyi és környékbeli uradalmakban hizlalt marhák bőrét ugyanis a zsidó kereskedők szerződéssel nagy tételben felvásárolták és maguk értékesítették.

²⁴ Ezt követően táblázatszerűen közli az adatokat, melyeket táblázatba

	mester	legény	inas
Szappanos	5	4	1
Ke[s]ztyüs	1	1	–
Arany müves	3	2	–
Órás	3	2	–
Bábsütő	3	2	1
Puskás	3	–	–
Szítás	2	5	2
Késes	2	–	–
Szeges ²⁵	1	–	–
Kovács	6	11	4
Pék	10	14	8
Kőmives	4	180	20
Német szabó	20	45	6
Kolompáros ²⁶	2	4	1
Gépész	1	2	–
Magyar szabó	30	45	2
Könyvkötő egyik könyvárus is.	4	3	4
Sapkás	3	3	2
Bádogos	3	4	2
Esztergályos	4	3	2
Kefekötő	1	–	–
Vata-készítő ²⁷	1	–	–
Szerszám-kovács (Zeugschmied)	1	1	–
Csipész	32	35	26
Szűrszabó	11	10	2
Nőruha-szabó	4	9	3
Harisnya takács mester	5	5	–
Szijgyártó	5	3	3
Szobafestő	3	4	–
Kötélgyártó	5	4	1
Csutorás ²⁸ jövedelmetlen kereset.	32	8	5

²⁵ értsd: szegkovács

²⁶ értsd: kolompár: vas- és rézlemezről használati eszközöket készítő mester

²⁷ értsd: vattakészítő

²⁸ A csutorások korábban az osztrák császári hadsereg megrendelésére is nagy mennyiségben készítettek csutorát.

Takács	11	10	5
Pipakupakos	1 ²⁹	–	–
Csizmadia	120	75	40
Nyerges	7 ³⁰	2	1
Ruhafestő	3	3	2
	1	–	–
Posztó-nyíró	2	1	–
Harangöntő	1	–	–
Orgona-készítő	1	–	–
Ráspolyos ³¹	1	–	–
Gombos	3	1	–
Molnár	14	25	5

Papírmalom a környékben Solyban³² van 1, a cisterczitáké, közönséges, nyomtató papírt elég jól készít.

A gabona-forgalom nagy, Tolna, Somogy, Fehér és Zala megyék egy része ide szállítja termékeit.³³

A gyapjúkereskedés nagyobb, és élénkebb lehetne, ha a nagy uradalmak nem külföldre adnak el gyapjüket. Legfinomabb gyapjú a környékben mélt.[óság] Festetics Antal uré Déghen, hrg. [= herceg] Batthyányi Enyingen, káptalané³⁴, Esterházyaké, és püspöké, a déghinek mázsája 120 pfton, a káptalané, mely 500 mázsát adott az idén el 75–80 pfton kel.

A Bakony 231,332 holdas területén évenként mintegy 180,000 sertés teleltetik ki, melyek nagyobb részt Slavóniából, és Serviából³⁵ hajtattak ide, itt makkon meghizlalva, hajtattak Győrbe, Sopronba és Bécsbe.

²⁹ Megjegyzése: „készít cserép pipákat is.”

³⁰ Megjegyzése: „kettő kárpitos munkát is készít.”

³¹ értsd: reszelő készítő

³² helyesen: Solyban (a zirci cisztercita rend falujában)

³³ A veszprémi gabonapiac a Buda–Székesfehérvár–Nagykanizsa vasúvonal (ún. Déli vasút) megnyitása (1861) után hanyatlott le.

³⁴ t. i. a veszprémi káptalané

³⁵ értsd: Szlavóniából, és Szerbiából

A méhészet naponként terjed³⁶, mázsája a méznek 10 pft. Selyemtenyésztés nincs, pedig József császár idejében volt a megye felügyelése alatt, de a szedres kertekből az eperfák kivagdaltattak, és burgonya földnek használatik.

Csehbányán, Németbányán, Urkuton, Ugodon és Pénzeskuton bakonyi helységekben üveghuták vagynak, készítményeik igen közönségesek.³⁷

Köszén Ugodon, Városlődön, és Ajkán ásatik³⁸, e bányák rendszeresb művelést érdemlenének a koppányi, vámosi és szőcsi³⁹ márvány bányákkal együtt.

Közönséges épület-kő magában Veszprémben és határjában elég ásatik, öle 2 ft. 15 v. cz.⁴⁰ a környékben leghiresebb kőbánya a bántai.⁴¹

Alsó-Örsön⁴² lépcsőknek, ajtó és ablak-párkánynak és oszlopoknak czél-szerűen használható kemény, és tömör vereses kő nagy mennyiségben és olcsón kapható, mész a Bakonyban sok helyütt égettetik, legjobb a rátóti⁴³.

Jákó, Városlőd, Kislőd, Zircz, Szabadi, Farkasvölgy⁴⁴ és egyéb bakonyi helységek különösen a német telepek faeszközöket, targonczát, lapátot, villát, gereblyét és mindennemű kocsi-részleteket nagy mennyiségben szállítanak Pestre.

Faszenet leginkább a zirczi és eplényi németek fuvaroznak Pestre.

Gubacs nagy mennyiségben terem a Bakonyban, a zsidó nyereszek árendába veszik a földes uraktól a termést, és egyedáruskodnak vele.⁴⁵

Szőlő 20,880 hold van a megyében, mellyben terem évenként 313,200 akó bor, legjelesb a somlyai.

³⁶ Fényes szerint Veszprém megyében „A’ méhtartás nem igen van divatban.” Vö. FÉNYES Elek: Magyar országnak, ’s a’ hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapota statistikai és geographiai tekintetben. Első kötet, Pest, 1836. 425.

³⁷ Az adatközlés hibás, forrása: FÉNYES 1836. 428. – Csehbányán 1760–1796, Németbányán 1757–1781, Urkúton 1781–1824, valamint 1862–kb.1876 között volt üveghuta. Ekkor valójában Somhegyen gyártottak üveget: a huta 1815–1859 között működött. Vö. ÉRI István: Adatok a bakonyi üveghuták történetéhez. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 5. Veszprém, 1966. 143–180. – A somhegyi és úrkuti szakmunkások adták az 1878-ban alapított ajkai üveggyár törzsgárdáját.

³⁸ Közli: FÉNYES 1836. 426.

³⁹ helyesen: szücsi (bakonyszücsi)

⁴⁰ helyesen 2 ft. 15 v. kr., 2 forint 15 váltókracár

⁴¹ Közli: FÉNYES 1836. 426. „Számos kőbányái közül legnevezetesebb: a’ hántai pusztán lévő, Eöskütől északra.”

⁴² Alsóörs Balaton-felvidéki, Zala megyei község, postája Veszprém. 1851-ben 660 lakosából 600 református volt. FÉNYES: i. m. II. 181.

⁴³ rátóti, gyulafirátóti (a község ma Veszprém része)

⁴⁴ helyesen: Farkasgyepű, a veszprémi püspökség bakonyi erdőbirtoka

⁴⁵ A gubacsból tintát készítettek, kereskedelmét az uradalmakkal kötött szerződések révén a zsidók uralták.

Dohány kevés van, az sem különös minőségű, Hantán, Mezőkomáromban, Marczaltón és Dobrokán természetnek, magában Veszprém városában is megpróbáltatott már két éven át, és olly jó minőséget adott, hogy fontja 1 v.fton [= váltóforinton] vetetett meg, nagyobb mennyiségben termelni nem ártana.

Deszkametsző malom a határban 1, közönséges lisztőrlő malom 14, a környékben azonban igen sok, mellyeket mind a Séd vize hajt, melly a szent-gáli határban ered, és a városon keresztül folyva Eösinél⁴⁶ a Sárrétbe ömlik.

Tüzi fának öle Veszprémbel szállítással 11–11 fr. 30 kr. v.cz. a legjobb cser.⁴⁷

Szántóföld ára a legjobbnak a város közelében 100 pft. [pengőforint], a legsilányabbé 40 pft.

A posta Pestre és Bécsbe mindennap jó és megy. – Gyorskocsi a szombat-hely-pesti jár keresztül, de csak egyszer hetenkint, – a veszprém-fehérvári minden héten kétszer indul.

A fogadók kényelmesek és tágasak, olcsóságuk miatt ajánlhatók.

Mióta a takarékpénztár főnáll⁴⁸, a pénzkölcsönzés biztos hypothecára⁴⁹ könnyítve van, és a kölcsönvevők, vagy vállalkozni akarók a zsidók köréből kimentve.⁵⁰

Jelenleg egy kereskedelmi társaság alakult 40,000 p[engő]forint alaptőkével 400 darab 100 pftos részvényeken, a jövő év kezdetével megkezdendi munkálódását, itt vérmes remények vannak kötve az eredményhez, a részvények egy nap alatt elkapattak⁵¹, ezen társaságnak leendő feladata közvetítőül fellépni és kieszközölni, hogy a győr–sopronyi vasut egy mellékvonallal Győrtől Veszprémig megtoldassék⁵², ez által nemcsak Veszprém nyerne, hanem a győriek és soproniaknak is azon nyereséges előny jutna, hogy a balatoni gőzhajózással, és így a tengerparttal egyenes összeköttetést szereznének. Ezen combinatio⁵³ igénybe veszi az illetőknek komoly figyelmét.

Szalaj⁵⁴ több bakonyi helységeken főzetik.

⁴⁶ helyesen: Ösinél

⁴⁷ t. i. a legjobb minőségű cserfa ára ölenként 11 és 11 fél váltóforint között változik.

⁴⁸ A Veszprémi Takarékpénztár 1846. január 1-én nyílt meg.

⁴⁹ hypotheca (latin) = jelzálog; itt: biztosíték

⁵⁰ Utalás arra, hogy a helyi zsidó kereskedők a 6%-os törvényes kamat helyett uzsorakamatra adtak hitelt a rászorulóknak.

⁵¹ értsd: elfogytak

⁵² A terv nem valósult meg. A Győr–Veszprém–Dombóvár vasútvonalat csak 1895-ben adták át a forgalomnak.

⁵³ combinatio (latin) = egybekapcsolás, egyesítés, összeköttetés

⁵⁴ szalajka = hamuzsír; a fahamu lúgából készített sóanyag, melyet szappan- és üveggyártáshoz használtak

Fenyőfák a bakonyban⁵⁵ diszlenek, a hol mag vettetik, mint a rédei, zirczi és cseszneki erdőkben, példát vehetnének a többi földesurak is, ez igen jövedelmező czikk lenne, és nem kellene Komáromba⁵⁶ szorulni.

Veszprém gabona és lisztkereskedése, nem különben iparüzése által (mert iparkészítményeivel Zala, Somogy s Fehér megyék nagy részének vásárjait egészen ő önti el) nem legszegényebb városa a honnak, helyzeténél fogva is inkább iparüzésre, mint tisztán kereskedésre vagy mezőgazdaságra van hivatva, van mindenféle erőművekre használható, soha be nem fagyható vize, melly a legnagyobb szárazságban sem apad, bőségben tüzi fája, kőszene, épületfája és kőve, olcsó napszámosa.

Mindenfelé jó karban lévő utak vannak; Pesthez Veszprém csak 13 mérföldnyi⁵⁷ távolság, főközlekedési útja a pest–tengerparti, ha azonban a vukovár–fiumei vasut elkészül, ezen főútját el fogja veszteni.

A balatoni gőzhajózás hasznát vagy kárt⁵⁸ eredményez e? nehéz még most elhatározni⁵⁹, a lisztszállítás Zala és Somogyba általa könnyítve leendő, valamint azon részek az olcsóbb és könnyebb közlekedés által gabonájoknak és egyéb termékeiknek Veszprémben közelebbi és jobb piacot nyernek, mint ez előtt tengelyen a messze Sopronyban, – mestereink, iparműveikkel a szomszéd megyék nevezeteseb vásárait most még könnyebben meglátogathatják, mint tengelyen nagy költséggel és uti nehézségekkel, más részről azonban a tengerparti áruk eddigi főútjokat elhanyagolják, mert a Balatonon át közelebbet nyernek Pest felé, azonban mint fentebb említém csak egy vonal kell Győrtől Veszprémig, és minden mentve, Veszprém ekkor központja lenne a soprony–tengerparti főútnak, Soprony és Győr pedig egy egészen új nyereséges kereskedési vonalt nyerne a tengerre, mellyel eddig nem birt.

⁵⁵ helyesen: Bakonyban

⁵⁶ helyesen: Komáromra

⁵⁷ 1 bécsi mérföld = 4000 bécsi öl = 7585,92 m; a Veszprém–Pest távolság Fényes szerint 15 mérföld volt (FÉNYES: i. m. 1851. II. 296.)

⁵⁸ helyesen: kárt (sajtóhiba)

⁵⁹ Bár a Kisfaludy gőzöst 1846. szeptember 21-én bocsátották vízre, a balatoni gőzhajóforgalom csak 1847 májusában indult, így annak hatását illetően csak feltételezésbe tudott bocsátkozni. ZÁKONYI Ferenc: Balatonfüred. Adalékok Balatonfüred történetéhez a kezdetektől 1945-ig. Kiadja a Balatonfüredi Városi Tanács. Veszprém, 1988. 381., TÓTH–BENZE Tamás: Balatonfüred az évszámok tükrében. Balatonfüred, 2011. 51. (Balatonfüred Városért Közalapítvány kiadványai, 60.)

Országos vásár évenként tartatik 8⁶⁰, ezeknél a pénteken tartani szokott heti vásároknak nagyobb az adásvevés, mi örvendetes jelensége az élénk forgalomnak. A napszám 14–20 kr. p.p. [= krajczár pengő pénzben.]

A fuvarozás egyik jövedelmező vállalata a városi és környékbeli népnek.

Bár a halászat a közel Kenesénél és mámai pusztánál a balatonban⁶¹ igen gazdag, a bérlő halászok⁶² minthogy a java fogast Bécsbe és Pestre szállítják, nekünk csak a közönséges csuka, ponty stb. marad.

Mint említém Veszprém iparüzésre van hivatva, legbiztosb vállalat lenne posztógyár⁶³, 245 mester, és 230 legényből álló csapó czéhből egész posztos⁶⁴ telepet lehetne alakítani, ezen mesterek amugy is valamennyien értenek a posztógyártáshoz, csak pénz-segély, siker-biztosítás és alapos utmutatás kell, hogy a legjobb posztósokká váljanak, minden illy gyárhoz szükségesek, víz, kallók, fa, kőszén stb. a legnagyobb mennyiségben és legjobb minőségben feltalálhatók, ha valahol, itt jövedelmező lenne az olcsó gyártás.

A nagybani bőrkészítés is jövedelmező lenne, gubacs, viz, értelmes timárok, tobakosok elegendő számmal vannak, ezeknek csak pénz kellene a nagybani üzletre.⁶⁵

Gabona-piacunkat tökéletesen függetlennek nem állíthatjuk, rá a sopronyi és pesti árkeletnek⁶⁶ még most befolyása van, azonban a balatoni gőzhajózás és az ohajtott vasut ezen segíteni fogna. Zala nagy része, melly eddig Sopronyba szállított, most a balatoni gőzös segélyével, olcsó és könnyű közlekedést szerzett Veszprémig és jó piacot.

Ferenczy János.

⁶⁰ Az országos vásárokat két helyszínen: a püspöki városrészen (Vásárálláson, a mai Hotel Veszprémmel szembeni téren), a káptalani részen (a mai Gizella Hotel előtti téren) meghatározott napokon tartották. – Az 1830-as években Veszprémbe összesen 7 országos vásárt tartottak; a püspöki városrészen, a nagypiacon január 6-án, március 12-én, augusztus 10-én, december 6-án, míg a káptalani városrészen, a kispiacon február 21-én, május 4-én, szeptember 21-én. – Hirdetések. *Hazai 's Külföldi Tudósítások* 1830. 52. sz. Szent Iván hava (június 30.) 72.

⁶¹ helyesen: Balatonban

⁶² A Balaton halászati jog a partot birtokló sok földesúr között oszlott meg, a halászok velük kötöttek halászati szerződést.

⁶³ Gyáralapítási javaslata nem valósult meg.

⁶⁴ helyesen: posztós

⁶⁵ Tőkehiány miatt bőrgyár sem létesült Veszprémbe.

⁶⁶ értsd: piaci árnak